

Posudek na bakalářskou práci

Název: Dětství v sociálně vyloučené lokalitě z pohledu romské matky.

Autorka: Zuzana Trachtová

Fakulta humanitních studií UK v Parze, Praha 2012, 84 s.

Vedoucí: Mgr. Magdalena Šťovíčková Jantulová

Tématem práce Zuzany Trachtové se stal koncept dětství, který konstruují romské ženy střední a starší generace, matky zletilých dětí (ale i nezletilých), které žijí ve vyloučených lokalitách. Položila si v jeho rámci tři relevantní otázky, které postihují určité segmenty konceptualizace instituce dětství (Jaká je: 1. Podoba a periodizace dětství; 2. Role matky v něm; 3. Práva a povinnosti dítěte a 4. Časoprostorová dimenze dětství?). Data, která se stala základem odpovědi na otázky, pak autorka získala na základě kvalitativního výzkumu.

O práci Zuzany Trachtové lze přemýšlet v několika rovinách.

1. Volbu tématu pokládám za vhodnou, pro mne velice zajímavou, a to právě z hlediska, o němž sama autorka píše. Dané problematice není věnována přílišná pozornost, a přitom pochopení toho, co se děje v období dětství v romské rodině lze pokládat za klíčové pro nastavení intervenčních programů. Pro mne je navíc práce cenná z hlediska prezentace primárních dat.
2. Volba v literatuře nezpracovávaného tématu ovšem přináší obtíže při hledání vhodné teoretické literatury – konceptu, který by bylo možné pro interpretaci dat použít jako výkladový rámec. Ten skutečně v práci chybí, a to přesto, že autorka s literaturou uvádějící čtenáře do problematiky pracuje velice hezky – tuto část práce pokládám za nejzdařilejší. Přesto Zuzana Trachtová jako výkladový rámec nevyužila ani koncept tradiční x asimilované rodině, o kterém píše; neuvažovala ani o konceptu tradiční x malthuziánské rodině (Ariés, Jakoubek), nabízel by se také koncept stigmatu (Goffmann), popřípadě socializace do exkluze, kultura chudoby (O. Lewis). Zuzana Trachtová se mohla také hypoteticky opřít o koncepty postihující dětství majority. K tomu ale naštěstí v plné míře nedošlo. Pouze autorka pracovala se studií Dedkové o právech a povinnostech dětí v rodině, ale je otázka do jaké míry šla data od romských žen tomuto uvažování vstříc. V každém případě chválím autorku za to, že se nepokoušela data o romském dětství vtlačit do konceptů o majoritě, natož je konfrontovat s pedagogickými teoriemi o nepodnětném prostředí romských rodin.
3. Prezentace informátovek by mohla být přesnější. Rozhodně chybí věk žen a případně úvaha o jejich postavení v rámci vyloučené lokality. S ohledem na to, jak Zuzana Trachtová získala na ženy kontakt, lze předpokládat, že se jedná o matky nakloněné spolupráci s majoritou a jejími institucemi. Z toho vyplývá otázka, zda se v tomto směru od sebe jednotlivé informátorky nelišily. Ve výkladu se totiž ukazuje jistá variabilita ve odpovědích žen. Variabilita, která by mohla do jisté míry korespondovat s konceptem tradiční x asimilované rodiny. Takto autorka ale o svých informátorkách neuvažuje a naopak se je snaží nahlédnout jako homogenní skupinu. Tím se zejména v závěru dostává do pasti protimluvů (např. sdělení, že ženy neperiodizují fáze dětství podle věku se mi zdá minimálně nepřesné) a vágních tvrzení. Nevypracovává svoji vlastní teorii o instituci dětství u Romů, jež by z dat vyšla (když se vzdala

konceptuálního rámce převzatého z literatury). Interpretce jsou tedy spíše prvoplánové (na úrovni prvního třídění dat), ale s ohledem na stupeň graduace zcela dostačující.

4. Samotný výzkum zahrnul šest informátorek. Což je na jednu stranu možná málo. Na druhou stranu, s ohledem na problémy při získávání důvěry Romů, lze i tento počet ocenit. Další otázkou je jak byl samotný výzkum úspěšný, zda otázky byly relevantní a vyčerpávající, a tedy kolik dat výzkum reálně přinesl. Z vlastní zkušenosti vím, jak je obtížné získávat relevantní odpovědi při polostrukturovaném rozhovoru s romským informátorem, kdy se 1. mívá uvažování příslušníka majority s koncepty minority; 2. minorita stylizuje do očekávaných odpovědí ze strany majority. Zajímalo by mne, zda autorka tyto problémy reflektovala?
5. Po formální stránce lze autorku pochválit za čtivý text, ve kterém je jen minimum překlepů. Když se objeví, jsou o to kurióznější (např. 90. léta 21. století – s. 24). Ambicí autorky je identifikovat se s vyššími nároky kladenými na její práci. Symbolicky se proto odkazuje na citační normu používanou na magisterských katedrách. Domnívám se ale, že právě k pravidlům citační normy je třeba se ještě vrátit. (Srov. Seznam použité literatury, dále s. 19, 25,76.)

Práce Zuzany Trachtové je dobře strukturovaná. Pracuje s relevantní a na BP bohatou literaturou, využívá vlastní primární data, které strukturovaně interpretuje. Práci pokládám za více méně zdařilou a hodnotím ji mezi výbornou a velmi dobrou.

V Praze 20.1.2012

PhDr. Dana Bittnerová, CSc.